

De Stemming van 7 augustus 2016

Ook deze twee weken zijn er geen verschuivingen geweest. Dat maakt het nu in totaal 5 weken waarin er geen enkele zetel verschoven is.

zetels	TK2012	9-08 2015	24-07 2016	7-08 2016	verschil in 1 week	Verschil in 1 jaar
VVD	41	24	24	24		
PvdA	38	9	9	9		
PVV	15	22	35	35		13
SP	15	22	15	15		-7
CDA	13	22	17	17		-5
D66	12	17	13	13		-4
ChristenUnie	5	6	6	6		
GroenLinks	4	13	16	16		3
SGP	3	3	3	3		
Partij voor de Dieren	2	5	4	4		-1
50PLUS	2	5	6	6		1
VNL		2				-2
DENK			2	2		2
Totaal	150	150	150	150		
VVD+PvdA	79	33	33	33		
VVD+CDA+D66+PvdA	104	72	63	63		-9
VVD+CDA+D66+GroenLinks	70	76	70	70		-6
VVD+CDA+D66+SP	81	85	69	69		-16
VVD+CDA+SP+GroenLinks	73	81	72	72		-9

De langdurige stabiele periode zou je haast doen vergeten dat het verschil met de laatste Tweede Kamerverkiezingen heel groot is. In totaal zijn er 92 zetels van partij gewisseld. De PvdA is 29 zetels kwijtgeraakt en de VVD 17. De PVV heeft er 20 zetels bijgekregen, Groen Links 12.

Er zijn historisch gezien grote verschillen in de politieke voorkeuren en de verschuivingen tussen de verschillende generaties. Daarom is het interessant om de ontwikkeling te zien van de uitslagen naar leeftijd vanaf 1994.

Het CDA doet het altijd veel beter bij de oudere kiezers. Dat is heel duidelijk te zien in 1994 en 2003, waarbij de kiezers boven de 50 beduidend vaker CDA stemden dan de jongeren. In 2012 was het nog alleen bij de kiezers boven de 65 jaar het geval en dat is nu niet veel anders. Dit lijkt een demografisch proces te zijn, want de kiezers uit 1994, die 50 jaar waren, zijn nu 72! Bij de kiezers boven de 65 is de score gelijk aan die van de kiezers onder de 50 jaar in 2012.

	Uitslag CDA	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	22%	19%	17%	27%	34%
2003	29%	21%	24%	36%	42%
2012	9%	8%	8%	8%	20%
NU	11%	9%	10%	11%	20%

De PvdA laat in de jaren 1994, 2003 en 2012 een gelijkmatiger patroon zien naar leeftijd dan het CDA. Alleen in 1994 deed de PvdA het slechter onder de groep onder de 34 jaar.

In alle leeftijdsklassen is de PvdA een groot deel van zijn kiezers kwijtgeraakt sinds 2012. Bij de groep boven de 65 jaar zien we een iets betere score, maar daar is de PvdA nog maar ongeveer een derde van de score uit 2012.

De PvdA kiezers boven de 65 jaar, die niet meer PvdA stemmen, gaan in vrijwel gelijke mate naar SP, GroenLinks en PVV. Tussen de 35 en 64 jaar gaan ze met name naar de PVV. Onder de 35 jaar vooral naar GroenLinks.

	Uitslag PvdA	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	23%	18%	24%	31%	24%
2003	26%	24%	28%	25%	29%
2012	25%	22%	25%	26%	27%
NU	6%	5%	4%	6%	10%

- zie volgende pagina

De VVD deed het in 1994 en 2003 onder de kiezers jonger dan 50 jaar duidelijk beter dan bij de oudere kiezers.

In 2012, met de hoogste score van de VVD ooit, was de score in alle leeftijdsklassen ongeveer hetzelfde. Inmiddels zien we dat de terugval bij de kiezers boven de 50 jaar groter is dan die onder de 50 jaar.

Het verlies van de VVD gaat vooral naar de PVV.

	Uitslag VVD	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	20%	22%	22%	15%	17%
2003	18%	23%	20%	15%	12%
2012	27%	27%	27%	26%	27%
NU	16%	17%	18%	14%	13%

D66 doet het doorgaans veel beter bij de jongere dan de oudere kiezers. Alleen toen D66 in 2003 een heel lage score had zien we dat over vrijwel de hele linie. Inmiddels zien we ongeveer het patroon als in 2012. Een relatief hoge score onder de kiezers jonger dan 35 jaar, en een lage score onder de 65plussers.

	Uitslag D66	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	16%	21%	20%	9%	3%
2003	4%	5%	4%	5%	2%
2012	8%	14%	7%	7%	3%
NU	9%	16%	8%	7%	4%

GroenLinks doet het bij de jongeren doorgaans beter dan bij de ouderen. Inmiddels staat GroenLinks op zijn hoogst. Hoewel nog steeds de jongeren een hogere score laten zien, is de score van 8% bij de groep 65 plus voor GroenLinks ook opmerkelijk hoog

	Uitslag Groen Links	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	4%	6%	5%	1%	1%
2003	6%	7%	7%	4%	3%
2012	2%	3%	2%	2%	0%
NU	10%	13%	9%	9%	8%

De SP scoorde in 2012 het best in de leeftijdsklassen tussen 35 en 64 jaar. Dat is nu ook het geval.

	Uitslag SP	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
1994	1%	2%	2%	1%	1%
2003	6%	8%	8%	6%	2%
2012	10%	8%	12%	13%	4%
NU	10%	7%	12%	12%	9%

De LPF scoorde in 2002 als nieuwe partij bijna 20% bij de kiezers onder de 50 jaar. Maar onder de kiezers boven de 50 jaar deed de nieuwe partij het niet zo goed. In 2012 deed de PVV het beter bij de kiezers tussen 35 en 64 jaar dan bij de ouderen en jongeren. Dat is nu ook het geval, maar wel op een duidelijk hoger niveau dan in 2012.

	Uitslag	18-34	35-49	50-64	65+
2002 LPF	17%	19%	18%	15%	13%
2012 PVV	10%	5%	14%	14%	10%
NU PVV	22%	18%	27%	26%	13%

'- zie volgende pagina

Net zoals bij de verkiezingen in 1994 speelt opleiding een grote rol bij de stemkeuze. Bij de hoog opgeleiden zijn het nog steeds de VVD, D66 en GroenLinks die het relatief goed doen. Hoewel de VVD en D66 nu wat lager scoren dan bij de verkiezingen in 1994

Maar bij de laag opgeleiden zien we een grote verschuiving. Was in 1994 de PvdA de grote favoriet bij de laag opgeleiden (31%), nu is dat de PVV (32%). Ook de SP doet het goed bij de laag opgeleiden met een score van 14%. Doordat de PVV ook hoog opgeleiden kiezers van de VVD aantrekt scoort deze partij nu beter bij de hoog opgeleiden dan de PvdA in 1994

	Uitslag 1994	Uitslag nu	Hoog Opgel. 1994	Hoog Opgel. Nu	Laag Opgel. 1994	Laag Opgel. Nu
VVD	20%	15%	25%	19%	13%	12%
D66	16%	9%	20%	14%	11%	4%
GroenLinks	4%	10%	7%	14%	2%	4%
Totaal deze 3	40%	34%	52%	47%	26%	20%
PvdA	23%	6%	17%	8%	31%	4%
SP	1%	10%	1%	6%	1%	14%
Ouderenpartijen	5%	4%	2%	2%	8%	6%
CentrumDemocraten	3%		1%		5%	
PVV		22%		12%		32%
Totaal deze 5	32%	42%	21%	28%	45%	56%